

Sebest.

Čtvrtletní

Z P R A V O D A J

**Českomoravské psychologické
společnosti**

č. 20/1994

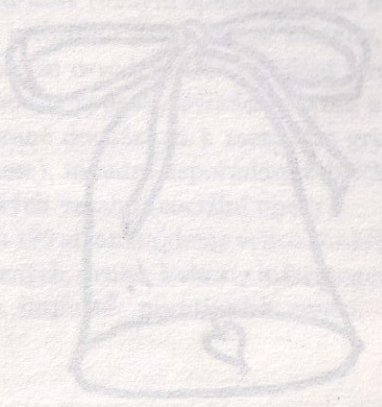
prosinec 1994

Vydává

Českomoravská psychologická společnost
Oldřichova 19, 128 00 Praha 2
tel. : 69 26 496

Podávání novinových zásilek povoleno
Ředitelstvím pošl. Praha

č. j. 310/93-NP ze dne 25. 2. 1993.

NOVINOVÁ ZÁSILKA

STÁTNÍ A VEŘEJNÝ TISK

VOLBY VOLBY VOLBY VOLBY

Na naši úpěnlivou předvolební výzvu zareagovalo 107 členů (tedy počty voličů máme podstatně nižší, než v komunálních volbách). Podle počtu získaných hlasů vzniklo pak následující pořadí:

PhDr. Jaroslav Šturma	91 hlasů
PhDr. Zdeněk Kuřák	81
Prof. PhDr. Josef Švancara, DrSc.	74
PhDr. Zdena Chovancová	67
PhDr. Václav Mrštík	67
PhDr. Eduard Urban	64
PhDr. Alena Koblicová	61
Mgr. Vojtěch Černý	56
PhDr. Iva Málková	50

PhDr. Blanka Šestáková

PhDr. Markéta Pazlarová

Mgr. PhC. Lucie Červenková

Mgr. Jiří Jakubů

PhDr. Václava Nováková

RNDr. Mgr. Alice Prokopová

PhDr. Lucie Dobešová

Jak je z grafické úpravy zřejmé, budoucím výborem ČMPS se stává prvních 9 členů podle pořadí. Ti - jak přikazují Stanovy - ze svého středu zvolili předsedu, místopředsedu, vědeckého tajemníka a hospodáře.

předseda: PhDr. Jaroslav Šturma

místopředseda: Prof. PhDr. Josef Švancara, DrSc.

vědecký tajemník: PhDr. Zdeněk Kuřák

hospodář: PhDr. Iva Málková

Jak víte, bylo možno seznam kandidátů doplnit dalšími návrhy.

Z individuálních členů ČMPS byli takto navrženi:

PhDr. O. Becker, PhDr. L. Blažková, doc. PhDr. Břicháček, PhDr. V. Dvořáček, PhDr. I. Holubcová, PhDr. M. Havlínová, CSc., prof. PhDr. J. Hoskovec, PhDr. H. Junová, PhDr. L. Kostroň, PhDr. Mertin, Prof. PhDr. Z. Matějček, PhDr. J. Nováčková, doc. PhDr. K. Paulík, doc. PhDr. K. Riegel, doc. PhDr. V. Řehan, doc. PhDr. P. Řičan, PhDr. P. Schleiss, PhDr. M. Sotolářová, doc. PhDr. J. Srnec, PhDr. J. Šafaříková, PhDr. I. Šmahel, PhDr. I. Úlehla, PhDr. M. Wunschová.

Děkujeme za návrhy. Všichni navržené kandidáti, kteří nebyli zvoleni, budou zařazeni do výběru pro příští volby (kromě dřívějších členů výboru).

Mezi navrhovanými byli i lidé, kteří nejsou individuálními členy ČMPS: PhDr. J. Barbarič, PhDr. M. Frýba, PhDr. P. Havlík, PhDr. S. Morávek, PhDr. I. Nesnídalová, PhDr. P. Pruner, PhDr. V. Rezková, PhDr. P. Šmolka, PhDr. Š. Tůmová, PhDr. K. Zzulka, PhDr. J. Ženatý.

Je nám líto, že je nemůžeme do budoucna navrhnout (leďa že by se stali do té doby kromě členství ve své Asociaci i individuálními členy ČMPS), protože nepochybujeme o jejich kvalitách.

Loučení a vítání

Máme nový výbor! Před očima se mi objevuje kýčovitý obrázek z konců roků, kde růžolícímu dítěti, plnému života a radosti, předává vetchý shrbený stařec žezlo, nebo jiný symbol poslušnosti. Naše růžolíci dítě ale je reprezentováno vynikajícími odborníky, pro které *res psychologica* je důležitá a svůj zájem jsou ochotni - i přes své četné jiné povinnosti - převést do skutků. Budiž jim za to velký dík!

Dík za ochotu pracovat pro blaho psychologické obce patří samozřejmě i těm, kteří tentokrát zvoleni nebyli, ale kandidaturu přijali.

A nám nezbyvá, než se rozloučit a poděkovat. Poděkovat za podporu, pochopení, toleranci, spolupráci. Nepovedlo-li se vždycky všechno tak, jak jsme si i my i vy přáli, nezlobte se na nás. Některé věci byly nad naše možnosti a síly.

Přejeme ze srdce novému výboru, aby se jim podařilo zvládat a řešit všechny úkoly, které jim makrosociální i psychologickoobcová situace připraví k řešení. Ale hlavně jim přejeme, aby se jim spolu pracovalo ve stejné pohodě a přátelství, v jaké se pracovalo nám.

Neubráním se osobnímu slovu na závěr: nebylo to pro nás, "výbory", lehké období v této kolotající době. Ale v partě takových kamarádů se všechno podstatně lépe snášelo i řešilo. Za tuto pohodu, přátelství, oporu a opravdovou spolupráci jim všem upřímně děkuji.

PhDr. H. Junová

Z korespondence výboru ČMPS

15. 10. 94 reagoval V. Bělohradský v Lidových novinách na petici o násilí ve sdělovacích prostředcích. Okamžitě jsme zaslali redakci LN následující text a zároveň jsme ho předali petičnímu výboru Parlamentu ČR, kde se tato problematika 20. 10. t.r. projednávala.

Je to problém, kterým se úzce dotýká naši profese a je velice aktuální. (Parlamentní projednávání není ještě ukončeno, navíc se jím začaly intenzivněji zabývat jiné instituce a státní orgány). Proto jsme s povděkem přijali příspěvky prof. Matějčka a doc. Břicháčka, které otiskujeme jako podnět k diskusi.

Omlouváme se kolegům, jejichž příspěvky se proto nevešly do prosincového zpravodaje a budou zařazeny do březnového čísla.

Redakce Lidových novin
Národní ul., Praha

Parlament ČR
Sněmovní ul., Praha

Vyjádření k problematice násilí a pornografie ve sdělovacích prostředcích

Násilí, agresivita, brutalita a pornografie ve sdělovacích prostředcích mají nepochybný negativní vliv na zdravý a harmonický vývoj dětí a mládeže. Tato věková kategorie našich spoluobčanů, která si zatím tvoří stupnici hodnot, základní životní postoje a přístupy, je totiž přirozeně náchylná k tomu, aby od dospělých, kteří jsou pro děti a mládež autoritou a mnohdy vzorem, přebírala způsoby jednání. Názorné prostředky (obraz v pohybu v TV, obraz statický na fotografii, psaná a slyšená řeč) mají velkou vyzývací hodnotu, vybízejí k následování už samy o sobě. Děti a mládež mají tendenci učit se napodobováním (imitací), přebíráním hotových vzorů chování od jedinců obdařených autoritou, zvláště takových, jež jsou podány výrazně a sugestivně.

Je podstatný rozdíl mezi dospělými a nedospělými (dětmi, mládeží) ve schopnosti svobodně a odpovědně si vybírat z nabídky hodnot a vzorů chování. To, co můžeme (a leckdy je to jen spíše naše přání) očekávat

od dospělého (a čemu dostát může nejspíše zralý dospělý člověk, tedy ne každý), nelze v této souvislosti čekat od nezletilých: ti nejsou zpravidla schopni kriticky vybírat z nabídky, podávané médiu obdařenými autoritou a zpravidla se sugestivní vemlouvavostí. Toto konstatování není nedostatkem respektu k svobodě volby v pluralitní společnosti. Je výrazem uznání zákonitostí psychického a sociálního vývoje jedince, analogicky jako je tomu v jiných oblastech. Děti a mládež vyžadují v tomto ohledu v zájmu jejich zdravého vývoje přístup skutečně specifický, respektující vývojové zvláštnosti. Ve formativní fázi vývoje je žádoucí prostředí pro ně spoluvytvářet - a společnost dospělých má za to zodpovědnost. Nabídky vzorů, hodnot a jednání vhodných k přijetí za své a k následování se musí dívat pod tímto zorným úhlem. Mladí nemají vytvořena hodnotová schemata, která by jim umožnila v nabídce plurality se beze zbytku orientovat. A právě o tuto základní orientaci k hodnotám obecného dobra jde. Děti (a často ani mládež) se nedovedou vcítit náležitě do pocitů druhého, co např. pociťuje při násilí vykonávaném vůči němu. Následují pak jen vnější vzorce chování, aniž by vnímaly dopad pro druhé.

Násilí a pornografie mají jednoho společného jmenovatele : nedostatek úcty k druhému člověku, bezprostřední neodkladné uspokojování vlastních pudových potřeb bez ohledu na druhé, kdy druhý člověk je pouhým nástrojem v tomto sebeprosazování a uspokojování. Právě děti a mladí lidé potřebují v mnoha podobách zakusit a zažít, že svoboda jedince končí tam, kde by narušovala svobodu druhého, svobodu a práva spoluobčanů. Násilí a pornografie ve sdělovacích prostředcích je znamením obecné, veřejné akceptace tohoto narušování práv druhých. Samozřejmě, výjimkou jsou skutečně umělecká díla, kde např. násilí (jako kupř. v Schindlerově seznamu) je pojmuto v kontextu takové hodnotové orientace, jež je nepřijímá, ale bojuje proti ní.

Naléhavě bychom potřebovali vzory k pozitivnímu následování. Problematika tzv. prosociální výchovy - výchovy zaměřené k respektu k druhým, k lidskému životu vůbec, k solidaritě s druhými, je velice aktuální a nezpracovaná, o to víc, oč víc pozornosti a prostředků (přinášejících komerční zmmožení) se věnuje na tvorbu a šíření programů obsahujících násilí a pornografii. Je falešné myslet si, že demokracie je indiferentní přijímání všeho, co se nabízí, bez ohledu na hodnoty, o něž

by společností mělo jít a jež jediné jsou schopny ji přivádět k rozvoji. Taková lhostejnost se již nyní začíná projevovat především na nejmladší generaci (viz např. vzrůstající podíl nedospělých na kriminalitě).

19. 10. 1994

PhDr. Jaroslav Šturma
za výbor Českomoravské
psychologické společnosti

***

Prof. Z. Matějček píše: Mám na srdci jednu věc. Napsal jsem do Lidových novin svůj příspěvek k diskusi o násilí a podobných věcech. Je dost dlouhý - a je pravděpodobné, že jej neotisknou celý nebo neotisknou vůbec. Podívejte se na něj laskavě a posuďte, zdali by se nehodil jako podklad pro zamyšlení a diskusi v kruzích psychologických. Jde mi o ujasnění pohledů a stanovisek samotných psychologů - a o sblížení či sjednocení těchto stanovisek, aby pak "osvěta" veřejnosti a sdělovacích prostředků (pokud je vůbec možná) měla určité jednotné zaměření a následkem toho větší sílu.

Nedala by se takováto diskuse podnítit ve Zpravodaji Psychologické společnosti?

Váš Zd. Matějček

Násilí v televizi z druhého konce

Zdeněk Matějček, dětský psycholog

Sleduji samozřejmě diskusi o násilí ve sdělovacích prostředcích a porovnávám jednotlivé příspěvky s poznatky, k nimž dospěla dětská psychologie obecně, i s tím, co jsem si sám odnesl ze své klinické a poradenské práce. Nad každým příspěvkem jsem trochu v rozpacích. Vždycky je tam něco, co se s oněmi poznatky srovnává a něco, co jim odporuje. A v některých je i něco, co asi každého dětského psychologa pořádně "nadzvedne".

Signatáři petice mají nepochybně pravdu, že násilí (dodal bych, že i netlumené a nešetřně předkládané sexuality) je ve sdělovacích prostředcích příliš mnoho a že by se s tím mělo něco dělat na úrovni celospolečenské. Že o těchto věcech diskusi vyvolali, je samo o sobě už velká zásluha.

Pan Václav Bělohradský má zřejmě pravdu, když soudí, že se zákazem je vždycky problém a s kontrolou toho, co se za zlé pokládá, ještě větší.

Ale když dodává, že "kdo miluje moc, předstírá, že bojuje proti škváru, ve skutečnosti ale má strach z osvobozujícího vlivu umění", je náraz po věcné argumentaci a dorozumnění už není možné. Co slovo v této jeho větě, to neoprávněné podezření a odsouzení protivníka do role lháře a podvodníka, což - jak nás psychologie učí - nadělá v mezilidských vztazích více zlého než přímé násilí. (A nepochybně více než to, na které se v televizi jen díváme.)

Pan premiér Václav Klaus má touž pravdu, že bychom neměli nic moc zakazovat. A navíc je v souladu s psychologii, když říká, že bychom měli natáčet více dobrých filmů. Ale nesrovnává se s psychologii, když soudí, že je to rodičovský problém a že stačí regulace domácí, tj. televizi vypnout. Dejme si příklad: Ve třídě je 20 dětí, 5 z nich se večer na nějaký horor v televizi mohlo dívat, 15 nesmělo nebo ani o takovém programu nevědělo. Druhý den vám ale přijde dítě domů a prohlásí: "Všichni (!) se směli koukat, jen já ne!" A je to zcela v souladu s logikou jeho věku. A co se dovedlo od těch, kteří se dívat směli, to velmi pravděpodobně překračuje všechny horory, které se vskutku předváděly - navíc je tu jeho vlastní neotřelá fantazie, která si to ještě dopracuje do vyšší dokonalosti. Zkrátka, dítě jsme neuchránili. A aby se děti večer na televizi nedívali, to, jak správně praví paní Jana Ondráčková, by mohlo být dokonce v rozporu s článkem 13. Úmluvy o právech dítěte na jeho svobodu informace a myšlenky všeho druhu vyhledávat, přijímat atd..

A tak co tedy? Poslyšte, prosím, co praví jedna psychologická poučka, dobře ověřená v pokusných laboratořích i v životě: "Trest zastavuje - ale odměna buduje!" Zákaz a omezení, to je trest - ocenění, pochvala, povzbuzení, to je odměna. Ano, snad nějaká regulace pomůže. Ale je to slabota, pokud současně neuděláme něco dobrého, povznášejícího, pozitivního. Každá censorní rada si o sobě asi myslí, že je moudrá - jako ta ve Velké Británii, o níž mluví paní Ondráčková. Ale málokdy ji napadne, že je ve velmi slabé pozici, i kdyby měla sebevětší kompetence.

Televizi mám tedy za zlé, že hrubého násilí a hrubé sexuality je v ní až moc, ale mnohem více jí mám za zlé, že tam není skoro nic dobrého a pozitivního. Panuje tu očividná (řekl bych i laciná a podbízává) nevyrovnanost. Prostě televize nedospěla k poznání, že by mohla mít výchovnou a vzdělávací funkci, a to vskutku celospolečenskou. Pořád žije starou představou, že jen to zlé a špatné je dramatické, že jen podezírání

vzbuzuje napětí a že utloukat někoho je obecně zajímavější než někomu pomáhat. Mám zato, že je to pohodlný, prostomyslný, alibistický postoj. Kdo se nezaujatě podívá kolem sebe, nepochybně uvidí mnoho mnoho lidského hrdinství, obětavosti, přátelství, radosti, vynalézavosti, vtipu i důvtipu, hrdosti a čestného zápasu, mimořádné inteligence i mimořádně silné dobré vůle - a to všechno v tak dramatickém životním podání, že kam se na to hrabou vymyšlené horory. I já, který se celý život ve své práci zabývám převážně jen tím špatným, co jenom já sám jsem viděl, zažil, poznal dobrých a statečných lidí!

Děti potřebují pozitivní hrdiny, s nimiž by se mohly ztotožnit a kteří by jim mohli být příkladem k následování. A kdypak dneska na obrazovce takové hrdiny najdou? A pokud je najdou (a najdou!), pak je spíše vzdor našim sdělovacím prostředkům než pod jejich vlivem. Nejspíše živým příkladem lidí ve své blízkosti a z knížek dnes už pokládaných za nemoderní. Jenomže ti, kdo dovedou děti pozitivním směrem životně ovlivnit, to jsou zpravidla svrchovaní tvůrci. Těch není na tucty jako těch, co vyrábějí akční hrubosti pro krátkodobé vzrušení malých diváků.

Ojedinelý pravidelný televizní pořad, který ukazuje lidi v dobrém světle, lidi vtípné, schopné a snaživé, je Receptář pana Přemka Podlahy. Sem tam se objeví ještě něco jiného, ale toho je jak šafránu a je to roztroušeno po obrazovce v časech málo sledovaných. A ať jsme navrhovali jak navrhovali pravidelné pořady s problematikou společenskou, citově vzdělávací, dětskou, rodičovskou, pomáhaající, povzbuzující, atd., vždy se nám dostalo pochopení - a odmítnutí. To Rozhlas je v tomto směru podstatně přístupnější, jenomže bohužel nemá dnes zdaleka takovou působnost. Kéž by se tedy našli televizní tvůrci, kteří by měli dost odvahy odpoutat se od zaběhaných jednoduchých forem běžné agresní produkce a podívat se na život z toho opačného, tj. dobrého konce. Zvenčí se jim to vnutit nedá a nějakým zakazováním už vůbec ne - na to musí přijít sami.

Dovolu mi jen ještě psychologický dovětek. Ono nejde o jednotlivost, nejde o to, zdali jeden program je takový a druhý onaký, jde o celkovou citovou atmosféru, kterou si společnost vytváří a ve které žije. Vystihl to i pan premiér Klaus ve svém příspěvku, když říká, že není fair oddělovat svět dětí a dospělých. Žijeme přece v jednom světě, dýcháme jeden vzduch. To, čím žijí dospělí, to se nutně dotýká i dětí. A tak se, prosím, podívejte na naše sdělovací prostředky obecně. Našli byste v

některých našich novinách dvojstránku, kdy by byla bílá kronika místo černé? Podívejte se jenom na titulky a sečtěte si, kolik jich říká něco pozitivního a kolik negativního. Kolik je tam otazníků, kolik podezírání, kolik ponižování, kolik nadávek, kolik hrdinského odhalování nicotných pseudotajemství! Ale měl by někdo také odvahu pochválit politiky za to, co udělají dobrého (což je základní výchovný princip)? A měli by naši politici odvahu soustavně a důsledně odmítat účast v takových programově agresivních pořadech (a víceméně nesmyslných) jako je televizní Aréna? (Budiž řečeno, že nejméně agresivní byla ta, která se týkala právě násilí.) A dokázala by si televize a s ní ostatní sdělovací prostředky uvědomit, že se nemohou vymlouvat na rodiče a školu a dospělost dospělých, ale že mají dnes vskutku a nevyhnutelně kus odpovědnosti za to, čím bude jednou naše nejmladší generace žít, čím bude trpět a z čeho se radovat?

***

Fakta o televizi a násilí

Václav Břicháček, psycholog v.v.

V debatě na toto téma jsem četl tvrzení: "Žádný výzkum nedokazuje korelaci mezi televizí a dětským násilím." Pro neinformovaného čtenáře to vytváří zcela chybný dojem. Uvedu fakta opačná. Jen málo psychologických témat má tak shodné nálezy jako je mnohokrát opakované zjištění, že viděné násilí nápadně ovlivňuje následné agresivní chování. Je dokumentováno více než 3.000 prací s analogickými nálezy. Pocházejí z různých zemí, sledují se různě staré děti, využívají se nejrůznější metodiky od laboratorních výzkumů až po šetření v přirozeném prostředí. Jsou známy studie, které sledují osudy "televizních dětí" po více než 20 let, jiné se zaměřují na působení TV na vnitřní soudržnost rodin a v řadě výzkumů se pečlivě kontrolují mnohé další, možné vlivy jako jsou různé charakteristiky rodin, vztahů s vrstevníky, školní zkušenosti apod. Opakované nálezy nelze v novinovém článku přesně dokumentovat, uvedu jen některá shrnující tvrzení.

Komise, ustanovená v USA prezidentem Johnsonem, konstatuje v r. 1968 škodlivé působení řady násilných televizních programů na děti a doporučuje jejich výrazné omezení. Na základě rozboru více než 2.000 studií uvádí r. 1982 Národní ústav duševní hygieny, že kauzální vztah

mezi zmíněnými jevy je zcela zřejmý. O násilí v televizi jedná již několik let americký kongres. Leonard Eron, autor důkladných a dlouhodobých studií o nápadně vyšší kriminalitě dětí, vystavených delšímu sledování televize, je přizván jako jeden z expertů a prohlásí, že "vědecká diskuse na toto téma skončila a je uzavřena." Vrchní státní návladní (Attorney General) kongresovou debatu uzavírá: "Jestliže nebude výrazně snížena násilnost v TV během několika příštích let, pak regulace bude asi jedinou možností" (Congressional Digest, prosinec 1993). W. J. Bennett při rozboru statistických údajů o růstu mnoha negativních sociálních jevů v posledních 30 letech uvádí: "Těžké vystavení televiznímu násilí je jednou z příčin agresivního chování, zločinnosti a násilí ve společnosti. Násilí v TV silně ovlivňuje mládež všeho věku, obého pohlaví, všech sociálně ekonomických vrstev i všech úrovní inteligence. Nemůže to být ničím popřeno ani jinak vysvětleno" (Heritage Foundation, 1993). Snad uvedené závěry jsou dostatečně informativní.

O existenci vztahu mezi násilím, viděným na obrazovce, a násilím realizovaným není pochyb. Méně známé jsou další negativní důsledky, které byly prokázány. Sledování násilných pořadů snižuje ochotu dětí, ale i dospělé populace, aktivně pomáhat osobám, které se stávají obětí násilí. Zvyšuje se necitlivost k utrpení a násilná smrt se zdá každodenní záležitostí. Děti získávají dojem, že jakýkoli rozpor se nejčastěji řeší fyzickým střetem, nenaučí se spolupracovat, hledat společná řešení, debatovat a rozumně komunikovat. Snižuje se naděje pochopit, že svoboda jedince končí tam, kde začíná svoboda druhého. Násilí se jeví jako cosi samozřejmého a každodenního, nevidí se následky zranění, bolest a důsledky pro řadu dalších lidí - rodiny, přátel aj. Projevy přátelství, solidarity a vzájemné pomoci se snižují. Mnohé malé děti jsou vystrašeny násilnými kreslenými seriály a sledované násilí je spojeno s prudkými a nezdravými projevy fyziologickými. Uvedená tvrzení lze doložit výzkumnými nálezy.

Systematické sledování situace u nás chybí, ale na dětských psychiatrických pracovištích přibývají malí pacienti, vyděšení z různých televizních programů. O růstu zločinnosti a násilnické brutality mladistvých jsme četli nedávno v novinách, kde se zároveň hájila současná televizní praxe. Vedoucí dětských organizací - skauti, turisté, sportovní kluby - si stěžují, že dětské hry jsou agresivnější, vytrácí se z nich tvořivost a fantazie, spolupráce mezi dětmi vážne a obtížněji se navozuje. Český Junák

se již na jaře 1992 ze svého sněmu obrátil na tehdejší vedení televize, ale i na ministerstvo školství a na parlament s upozorněním na rizika, která vidí v působení televize na zdravý vývoj dětí. Do debaty se vměšují, protože po několik let sledují literaturu a hledám cesty, jak ve výchově dětí čelit masmédiím.

Řešení současné situace nebude jednoduché. Televize jen těžko ustoupí a o nápravu bude třeba usilovat z mnoha stran: Informovat objektivně veřejnost, poskytovat rodičům i vychovatelům rady, jak neutralizovat vliv TV násilí, hledat aktivní a zajímavé programy pro děti, v domácnostech, v dětských organizacích, v mateřských i základních školách propagovat pozitivní programy TV, apelovat na občanskou odpovědnost vedení masmédií i publicistů a jistě také uvažovat o legislativních opatřeních. Tvářit se, že nebezpečí nevidíme, je sice snadné, ale pro budoucnost rizikové.

Zdá se, že dalším aktuálním tématem jsou i nadále zbrojní pasy a řidičské průkazy. Stále dostáváme materiály k této problematice. Shromáždíme je pro březnové číslo Zpravodaje a společně opublikujeme.

Akce sekcí a pracovních skupin

Oznámení o dvou nejbližších klinicko-psychologických dnech

Pracovní skupina pro psychologii při Čes. pediatr. spol. ČLS JEP
Psychologická sekce Psychiatrické společnosti ČLS JEP
Českomoravská psychologická společnost - sekce klin. psychologie

pořádají společně

79. klinicko-psychologický den,

který se koná 16. ledna 1995 od 9.00 do 13.00 ve velkém sále Lékařského domu, Sokolská 31, Praha 2.

Koordinátor: doc. PhDr. Pavel Říčan, CSc.

Téma: Agresivní děti v agresivním světě

Program:

P. Říčan: Úvodní poznámky

I. Růžičková: Agrese jako psychiatrický symptom

- Z. Toužimská: Agrese na dětském psychiatrickém oddělení
- J. Kocourková: Raná dětská zkušenost a vývojové aspekty agrese
- Š. Gjuríčová: Systémová práce s rodinami s problematikou násilí
- P. Říčan: Šikanování mezi školními dětmi (popis, náprava, prevence)
- J. Šikl: Násilí u dospívajících chlapců
- K. Netík: Forenzní zkušenosti s násilím adolescentů
- O. Matoušek: Projekt LATA - studentská pomoc mladistvým delikventům
- P. Říčan: Vliv násilí v médiích na děti

Českomoravská psychologická společnost - sekce klin. psychologie
Pracovní skupina pro psychologii při Čes. pediatr. spol. ČLS JEP
Psychologická sekce Psychiatrické společnosti ČLS JEP

pořádají společně

80. klinicko-psychologický den,

který se koná 13. března 1995 od 9.00 do 13.00 ve velkém sále Lékařského domu, Sokolská 31, Praha 2.

Koordinátorka: PhDr. Zdena Chovancová

Téma: Psychoonkologie

Program:

Základní informace o psychoneuroimunologii - východisku pro práci s onkologicky nemocnými.

Nádory a stres.

Psychologická problematika onkologicky nemocných.

Práce v klubu s onkologicky nemocnými dětmi (+ videodokument).

Možnosti psychoterapie u onkologicky nemocných pacientů.

Pozice psychologa na onkologickém oddělení.

Problém hospice.

V programu vystoupí PhDr. Z. Chovancová, MUDr. J. Zemanová, PhDr. H. Tichá, PhDr. J. Pičman a další kontaktovaní odborníci.

Na všechny klinicko-psychologické dny jste srdečně zváni. Upozorňujeme, že 79. KPD se koná mimořádně až třetí pondělí v měsíci.

KPD - KPD - KPD - KPD - KPD - KPD - KPD - KPD - KPD

Znovu uvádíme data konání
klinicko-psychologických dnů v roce 1995

79. KPD	16. ledna 1995	3. pondělí (!)
80. KPD	13. března 1995	2. pondělí
81. KPD	22. května 1995	4. pondělí (!)
82. KPD	9. října 1995	2. pondělí
83. KPD	11. prosince	2. pondělí

Prosíme všechny potencionální zájemce, aby laskavě zaznamenali, že dva z klinicko-psychologických dnů se konají mimořádně jiné pondělí v měsíci než obvykle (z technických důvodů):

lednový KPD se koná 3. pondělí (16. 1. 95)

květnový KPD se koná 4. pondělí (22. 5. 95).

Děkujeme za porozumění a těšíme se na shledanou na KPD.

Za spoluřadatele KPD

PhDr. Miluše Havlínová, CSc.

***

Sekce obecné a teoretické psychologie ČMPS

zve všechny zájemce na přednášku PhDr. Martiny Klicperové, CSc.:

"Existuje vztah mezi kreativitou a antisociálním chováním?"

Přednáška se koná ve středu dne 22. března 1995 ve 14.30 hodin v Psychologickém ústavu AV ČR, Husova ul. č. 4, Praha 1, místnost č. 214.

Miluše Sedláková
předsedkyně sekce

Pracovní skupina pro neuropsychologii ČMPS v Praze

si Vás dovoluje pozvat na

20. pracovní seminář neuropsychologů

PhDr. Jan Preiss, FN Na Karlově 2, Praha

Neuropsychologické aspekty rehabilitace epilepsie

PhDr. Kateřina Svobodová, FN na Vinohradech, Klinika popálenin

Posttraumatické stresové změny

Seminář se koná dne 28. 3. 1995 ve 14.00 hod. ve Fakultní Thomayerově nemocnici, Praze 4-Krč, neurologické klinice IPZV, pavilon B2 (posluchárna v suterénu vpravo). Spojení: metro Kačerov, bus FTN.

Na Vaši účast se těší

PhDr. Petr Kulišťák
vedoucí pracovní skupiny
pro neuropsychologii

***

Jak vypadal rok 1994 v jediné regionální pobočce ČMPS

Západočeská pobočka se zaměřuje na společné vzdělávací akce, kde se setkávají psychologové všech asociací. Pobočka tedy realizuje mezioborové kontakty. Co se nám za tento rok podařilo:

Ve spolupráci s Asociací manželských a rodinných poradců jsme uspořádali v Plzni na MěMPP jednodenní seminář s PhDr. E. Reinwaldou.

PhDr. Pospíšil z Asociace psychologů práce aktivně realizoval stáž a proškolení těch psychologů, kteří budou mít zájem o vyšetřování uchazečů o střelné zbraně.

V září byly zorganizovány dvě zdařilé akce. První byla dvoudenní na téma "Základy Rogersovy metody", lektorem byla PhDr. V. Junková. Tato akce proběhla již podruhé za velmi dobré spolupráce katedry psychologie PF ZČU.

Druhá akce proběhla v krásném prostředí zámku Nečtiny, trvala dva a

půl dne. Seminář byl na téma "Základy neverbální komunikace a arteterapie". Lektorem byla PhDr. H. Junová.

Na prosinec je plánována akce Asociace klinických psychologů "Kurs eriksonovské hypnoterapie" za lektorského vedení PhDr. Zíky v prostorách PL v Dobřanech.

Společným jmenovatelem těchto akcí je nejen vzdělávání, ale i vzájemné kontakty psychologů v regionu, navázání spolupráce a přátelských vztahů.

Jak je vidět, i poslední pobočka v Čechách žije a slouží svým členům.

PhDr. Blanka Šestáková
předsedkyně Zpč. pobočky ČMPS

Oznámení asociací

Česká asociace psychologů práce a organizace pořádá seminář na téma

"Profesní kariéra a vzdělávací program".

Seminář se koná 14. prosince 1994 v 16.hod., místo konání semináře bude upřesněno v pozvánce, která bude zaslána všem členům asociace. Garantem semináře je PhDr. Vivienne Soyková.

Navazovat bude druhý odborný seminář na téma

"Podmínky a překážky uplatnění oboru a profese".

Koná se 15. prosince 1994 v 10.hod.v Praze. Místo bude upřesněno v pozvánce. Garantem semináře je Doc. PhDr. Zbyněk Bureš, CSc. Oba semináře budou pro členy ČAPPO zdarma. Téhož dne odpoledne pokračuje program členským shromážděním členů ČAPPO, které bude mít na programu volbu předsednictva na další volební období.

PhDr. Václav Filec
tajemník

Doc. PhDr. Zbyněk Bureš, CSc.
předseda ČAPPO

Česká školní inspekce

Milady Horákové 139

160 00 Praha 6

V Brně 16. 11. 1994

Vážení,

v souladu s cíli *Asociace psychologů v oblasti psychologického poradenství a péče o děti, mládež a rodinu*, které jsou zakotveny v jejich stanovách a zahrnují rovněž reprezentaci a odborné zájmy členů Asociace vůči státním a jiným organizacím, Vám zasíláme následující stanovisko:

Na posledním Valném shromáždění Asociace, které se konalo v Brně dne 13. října 1994, byla předmětem diskuse přítomných členů Asociace - psychologů z pedagogicko-psychologických poraden mimo jiné také inspekční činnost Vaší pracovnice paní Mgr. Aleny Wiesnerové. Tato činnost byla přítomnými hodnocena jako nekvalifikovaná a na nízké odborné úrovni. Některé stránky jejího přístupu připomínají způsoby inspekční práce za starých pořádků (týká se to zejména nedostatku pozitivního přístupu k řešení případných problémů). Jsme toho názoru, že na tak odpovědném místě by měl být pracovník s vysokou odbornou erudicí a patřičnými osobními kvalitami, aby tato funkce byla založena na odpovídající autoritě.

Jelikož našimi trvalými cíly jsou sledování úrovně odborných poradenských psychologických služeb a jejich rozvoj a předpokládáme, že stejné cíle sledujete i Vy, žádáme Vás o zlepšení práce na tomto úseku Vaší činnosti. Asociace je připravena s Vámi v tomto ohledu spolupracovat. Děkujeme Vám předem za spolupráci.

PhDr. Karel Plocek

PhDr. Jana Kunová
kontaktní adresa:
Strážnická 3
627 00 Brno

Různá oznámení

Kabinet psychologie ILF

Pro klinické psychology se na psychiatrické klinice v Praze 8 - Bohnicích koná:

Odborná stáž v psychodiagnostice dospělých - **Rorschach** (23.- 25.1.95)

Odborná stáž v psychodiagnostice dospělých - **organicita** (13.- 24.3.95)

Odborná stáž v psychodiagnostice dospělých - **diagnostické otazníkové metody** - MMPI, agresivita, neuroticismus aj. (6.- 7.4.95)

Pokračovací odborná stáž v psychodiagnostice dospělých - **Rorschach** (24.- 26.4.95)

Cena odborné stáže 50 Kč/den, možnost ubytování na Psychiatrické klinice v Bohnicích - 20 Kč/den.

Dr. Kubíčková

***

Kabinet psychologie IPVZ

Návrh kursů a odborných stáží na leden - červen 1995

Kurs: Časná vývojová diagnostika a terapeutické přístupy u nejmenších dětí (0-3 let)

vedoucí: PhDr. D. Krejčířová

termín: 26. - 27. 1. 1995

místo konání: IPVZ Praha

předpokládaný počet účastníků: 20

určení: pro psychology, ev. lékaře, pracující s dětmi do 3 let

Pokračovací kursy v Rorschachově metodě II

vedoucí: PhDr. J. Ženatý

termín: 20. - 21. 2. 1995

místo konání: IPVZ Praha

předpokládaný počet účastníků: 20

určení: pro absolventy 1. části kursu a pro mírně pokročilé v této metodě

Kurs: Úvod do klinické psychologie dospělých

vedoucí: PhDr. J. Ženatý

termín: 13. 3. - 14. 3. 1995

místo konání: IPVZ Praha, PL Bohnice

předpokládaný počet účastníků: 8

určení: pro psychology zařazené do speciální průpravy, kteří pracují s dětmi, kurs je zaměřen na praktické seznámení se se základy klinické psychologie dospělých

Kurs: Úvod do klinické psychologie dětí

vedoucí: PhDr. D. Krejčířová

termín: 15. 3. - 16. 3. 1995

místo konání: kabinet psychologie IPVZ, FTN, Vídeňská 800, Praha4

předpokládaný počet účastníků: 8

určení: pro psychology zařazené do speciální průpravy, kteří pracují s dospělými, kurs je zaměřen na praktické seznámení se se základy klinické psychologie dětí

Kurs v pediatrické psychologii

vedoucí: PhDr. D. Krejčířová

termín: 22. - 24. 3. 1995

místo konání: IPVZ Praha

předpokládaný počet účastníků: 20

určení: pro dětské psychology a psychosomaticky orientované lékaře
náplň: psychosomatické onemocnění u dětí- jejich diagnostika a psychoterapeutické přístupy, psychosociální problematika chronicky nemocných dětí

Kurs speciální průpravy v klinické psychologii

vedoucí: PhDr. J. Ženatý

termín: 10. 4. - 14. 4. 1995

místo konání: IPVZ Praha

předpokládaný počet účastníků: 20

určení: pro psychology zařazené do speciální průpravy v klinické psychologii

Kurs: Nové poznatky a diagnostické postupy v neuropsychologii dětí a dospělých

vedoucí: PhDr. Petr Kuliščík

termín: 24. 4. - 28. 4. 1995

místo konání: neurologická klinika IPVZ, FTN, Vídeňská 800, Praha 4
předpokládaný počet účastníků: 20

určení: pro psychology, neurology, psychiatry, příp. jiné zájemce - logopedy, afaziology, rehabil. pracovníky apod.)

Odborná stáž v psychologické vývojové diagnostice (0-3 let)

vedoucí: PhDr. D. Krejčířová

termín: 6. - 17. 2. 1995

místo konání: kabinet psychologie IPVZ, FTN, Vídeňská 800, Praha 4
předpokládaný počet účastníků: 2

Stáž není vázána na specializační zkoušku.

Odborná stáž v dětské klinické psychologii

vedoucí: PhDr. D. Krejčířová

termín: 27. 3. - 7. 4. 1995

místo konání: kabinet psychologie IPVZ, FTN, Vídeňská 800, Praha 4
předpokládaný počet účastníků: 2

Stáž není vázána na specializační zkoušku.

Odborná stáž v neurologii

vedoucí: PhDr. Petr Kulišťák

termín: 3. 4. - 21. 4. 1995

místo konání: neurologická klinika IPVZ, FTN, Vídeňská 800, Praha 4
předpokládaný počet účastníků: 2

Odborná stáž v pediatrické psychologii

vedoucí: PhDr. D. Krejčířová

termín: 5. - 16. 6. 1995

místo konání: kabinet psychologie IPVZ, FTN, Vídeňská 800, Praha 4
předpokládaný počet účastníků: 2

Stáž není vázána na specializační zkoušku.

Plán přednáškového cyklu pro psychology zařazené do speciální průpravy
(-leden - červen 1995)

vedoucí: PhDr. J. Ženatý, PhDr. D. Krejčířová

místo konání: IPVZ Praha, Ruská 85, Praha 10

předpokládaný počet účastníků: 20

Koná se v uvedené termíny vždy od 10.00 hodin. Dopoledne (10.00 - 12.00) je kazuistický seminář, přineste si, prosím, kazuistiky, které připravujete ke zkoušce. Odpoledne (13.00 - 16.00) se vždy koná přednáška k vybraným otázkám. Poplatek za kurs je 50,-Kč. Na tyto kursy se předem nehlaste, účast je volná, poplatek zaplatíte na místě.

5. 1. 1995	10-12 h.	PhDr. J. Ženatý: Kazuistické konzultace zaměřené na dospělé.
	13-16 h.	doc. K. Balcar: Komunikační směry v psychoterapii
2. 2. 1995	10-12 h.	PhDr. D. Krejčířová: Kazuistické konzultace zaměřené na děti.
	13-16 h.	Dr. Vl. Dvořáček: Ericksonovská psychoterapie
2. 3. 1995	10-12 h.	PhDr. J. Ženatý: Kazuistické konzultace zaměřené na dospělé.
	13-16 h.	Doc. P. Řičan: Agresivita (u dětí)
6. 4. 1995	10-12 h.	PhDr. D. Krejčířová: Kazuistické konzultace zaměřené na děti.
	13-16 h.	Dr. P. Weiss: Základy sexuologie a psychoterapie sexuálních poruch.
4. 5. 1995	10-12 h.	PhDr. J. Ženatý: Kazuistické konzultace zaměřené na dospělé.
	13-16 h.	PhDr. J. Ženatý: Problémy diferenciální diagnostiky
1. 6. 1995	10-12 h.	PhDr. D. Krejčířová: Kazuistické konzultace zaměřené na děti.
	13-16 h.	PhDr. D. Krejčířová: Smyslově, tělesně a mentálně postižené dítě

***

Společnost ECHA (European Council for High Ability) - STaN (Společnost pro talent a nadání - česká odbočka) pořádá

20. pracovní den

dne 20. ledna 1995 ve 14.00 hod ve Velké posluchárně Psychiatrické kliniky, Ke Karlovu 11, Praha 2.

Téma: Pedagogický talent

Přednášky a diskuse.

Místopředseda:

Prof. PhDr. J. Švancara, DrSc.

Předseda

PhDr. E. Vondráková

Demokratické ideály na vysokých školách

Brzy po listopadu 1989 podpořil Švýcarský národní fond české snahy o demokratizaci vysokých škol tím, že poskytl prostředky na průzkum stylu demokratického jednání na vysokých školách.

Na projektu se za švýcarskou stranu zúčastnili zejm. dr. Beatrice Vogt - Frýba, za českou stranu dr. J. Hoskovec a dr. I. Štětovská.

Výsledkem byla tehdy také formulace demokratických ideálů, které byly považovány pro vysoké školy v České republice za nejdůležitější. Dáváme je nyní, s pětiletým odstupem, znovu k zamyšlení:

1. Učitel by měl co nejvíce rozvíjet individuální přístup ke studentovi, založený na principu důvěry, podporovat jeho rozumové a tvořivé schopnosti i schopnost učit se demokratickému jednání, sice asertivnímu ale i zdvořilému. Výuka by měla podporovat důvěru, na jejímž základě mohou studenti vyslovovat myšlenky sebevědomě a bez zábran.
2. Učitel není někým, kdo všechno ví, na vše zná odpověď, ale kdo ví, kam až se dostalo vědecké poznání a kam až sahá jeho vlastní poznání. Učitel je především garantem metod. Není ztělesněním poznání, je mediátorem poznávání, umí aranžovat podmínky jeho hledání. Má vědět, kde by se poznatky mohly nacházet, jak se k nim dopracovat. V tom smyslu by měl pomáhat radou. Při výuce mají být zájmy studentů probuzeny, uvědoměny, vyjádřeny, rozvinuty a individuálně řízeny.
3. Výuka by měla být nondirektivní a antiautoritářská. Student je zapojen do vyučování bez příkazů, zákazů a trestů. Je třeba apelovat na jeho vlastní aktivitu, ale i odpovědnost, aby využíval svá práva a zároveň plnil své povinnosti včetně dokončování úkolů, což je nutné pro jeho duševní vývoj.
4. Ve výuce se mají využívat mimoškolní životní zkušenosti studentů se vši vážností. Tím se studentům usnadňuje, aby si ke škole vytvořili vztah důvěry. Studenti se mají učit přinášet své životní zkušenosti do školy a napomáhat tak při výuce.
5. Studenti by se měli učit samostatně rozhodovat, vést jednání, tolerovat rozdíly v názorech, čestně spolupracovat s ostatními a respektovat práva ostatních. Učitelovo jednání může být vhodným modelem pro zvládání takových situací.
6. Každému studentovi se má umožňovat občanské jednání odpovědného spolutvůrce a spolupodílníka na činnosti školy. Mezi učiteli a studenty

se má rozvíjet partnerské společenství, které podporuje kooperativní jednání. Demokracie ve škole znamená svobodné spolurozhodování a spoluodpovědnost za chod školy.

7. Ve společenství učitelů a studentů je třeba si vyměňovat názory. Při řešení důležitých otázek se má dosahovat souhlasu demokraticky, vytrvale, trpělivě, konkrétně, krok za krokem.

8. Studenti by se měli naučit, že je dobré klást otázky. Učitelé by měli povzbuzovat studenty, aby se ptali. Své přednášky by měli prokládat otázkami. Studenti by se také měli učit klást otázky sami sobě i mezi sebou a diskutovat o nich.

9. Ve škole je třeba uplatňovat humanitní ideály, které nemají být omezeny žádnými sociálními, kulturními či jinými předsudky. Různost je obohacením. Seznamování se s lidmi z různých sociálních a kulturních okruhů vytváří flexibilitu jedince a vede k tomu, že se učí vciťovat se do druhých, což opět vede k odstraňování předsudků. Výuka má podporovat pocity sounáležitosti.

PhDr. Jiří Hoskovec

HLEDÁME POMOC HLEDÁME POMOC

Vážení a milí kolegové,
obracím se na vás jménem Společnosti "E", sdružení pro pomoc postiženým epilepsií. Společnost hledá spolupracovníky hlavně mezi mimopražskými psychology. Prakticky od samého vzniku Společnosti "E" funguje psychologická poradna a Společnost úzce spolupracuje s klubem pro nemocné epilepsií, který vede PhDr. Jan Preiss z Fakultní polikliniky na Karlově náměstí č.32, Praha 2.

Při řešení problémů hlavně mimopražských klientů jsme ale často téměř bezmocní. Na dálku těžko můžeme pomoci v konkrétních školních, rodinných, pracovních a jiných záležitostech. Je to škoda, protože Společnost "E" jsem během naší spolupráce poznala jako organizaci, která se chce ubírat podobným směrem, jako vyspělá občanská sdružení v zahraničí. Znamená to, že lidé s epileptickým onemocněním mají své problémy i v takových zemích, jako je např. Švýcarsko nebo Holandsko, ale mají už delší tradici při jejich řešení. Osvědčuje se tam např. přímá spolupráce postižených lidí s odborníky a pacienty nebo klienty, což pomáhá oběma

stranám.

Naše Společnost "E" od svého založení rychle získala důvěru jako organizace, která má maximální zájem lidem opravdu pomáhat. K jejím "klientům" patří i Výbor dobré vůle Olgy Havlové, který Společnosti předal k vyřešení již několik případů.

Práce pro Společnost je zajímavá, protože umožňuje vidět celou problematiku v širších souvislostech. Ráda bych proto oslovila ty kolegy, kteří by měli možnost a zájem pomoci, aby se přihlásili. Jednalo by se o práci na poli "teorie" (přednášky pro rodiče postižených dětí, ale i pro pedagogy nebo jiné odborníky) i o případovou práci - pomoc při řešení nejrůznějších problémů. Klinická zkušenost s nemocnými epilepsií je vítána, ale není podmínkou.

Pokud byste nám chtěli pomoci, zavolejte nebo napište mně, nebo se obraťte přímo na Společnost "E".

S pozdravem a díky

PhDr. Květa Marková
Evropská 675/154
160 00 Praha 6
tel. 02/36 95 02

Společnost "E"
předsedkyně p. Jarmila Kolářová
Novodvorská 994
142 21 Praha 4
tel. 02/47 41 557

***

Institut pro integrativní psychoterapii a psychologické poradenství

v Olomouci vydal již V. programovou nabídku pro rok 1995. Pokud jste ji neobdrželi a máte zájem, pište na adresu:
IPIPAPP, P. O. Box 08, 775 08 Olomouc.

Názory a polemiky

K článku **Dumping v psychologických službách** (Václav Mertin, Zpravodaj č. 19/94)

Příspěvku kolegy Mertina rozumím a zároveň nerozumím.

Rozumím jeho obavě. Současný proces přeměny vytváří nestejně podmínky pro různé oborové instituce a jednotlivé odborníky.

Vývoj psychologických placených služeb je trnitý a provizorní. Nejsou a ani nemohou být ustálené cenové relace z nejrůznějších příčin.

Nerozumím však požadavku stanovení "pevných" pravidel hry, pravidel podnikání a požadavku dalšího omezení již tak subtilních polí činnosti psychologa.

Kdykoliv tyto i byť dobře míněné apely slyším, vzpomenu na velké osobnosti našeho oboru Junga či Fromma aj. Oni k nám znovu a znovu hovoří v tom smyslu, že kýžený ŘÁD a svoboda by spíše měla být hledána v našem nitru, a pak teprve, je-li nalezena, zpětně může ovlivnit vnější strukturu. Jsme-li netrpěliví, nevyhneme se osudovým chybám a zjednodušením. Polemizujme, snad i doporučujme, ale vše ostatní nechejme na osobním etickém vybavení každého z nás. A v psychologii by to mělo platit o to více. Nebo se mýlím?

P.S. Myslím, že není dobré podezřívát z nekalé konkurence kde koho.

PhDr. Petr Knopp
poradce a terapeut

Osobní sdělení

Vážení kolegové,

dovoluji si Vám oznámit, že dnem 13. 10. 1994 jsem vypověděla plnou moc pro zastupování mé osoby paní PhDr. Heleně Kolářové (psychologická laboratoř VADIM, Studentská 1, 370 05 České Budějovice).

Počínaje dnem 20. 10. 1994 prosím, abyste se dále ve věci projekčního testu osobnosti, jejímž autorem byl můj zesnulý manžel, Vadim Ščepichin (slovně-barvová projektivní technika, která byla prezentována pod názvem TBDS-Test Barvově-Sémantického Diferenciálu), pokud se týká verze pro dospělé osoby, obraceli přímo na mne.

PhDr. J. G. Ščepichinová, Psychiatrická léčebna 334 41 Dobřany,
tel. 019/97 401-5, 1.345,348.

Volná místa

Pedagogicko-psychologická poradna v Mladé Boleslavi přijme PSYCHOLOGA

- PSYCHOLOŽKU pro práci především se studenty středních škol a žáky učilišť. Nabízíme:

- samostatnou a tvůrčí práci
- možnost dalšího a trvalého vzdělávání
- dobrý plat
- možnost pohyblivé pracovní doby

Další informace podá ředitel PPP PhDr. Václav Mrštík, tel.0326/24955, Václavkova 1040, 193 01 Mladá Boleslav.

Odborná literatura

Jaro Křivohlavý, Jak zvládat stres

Nakladatelství Grada - Avicenum Praha 1, Dlouhá 39, rok vydání 1994.

Tíseň a napětí z každodenních problémů, konfliktů a sporů jsou něčím, s čím se důvěrně seznamujeme v práci, v rodině i ve společenském životě. Kniha "Jak zvládat stres" podává přehled příznaků a způsobů rozpoznání stresového stavu, upozorňuje na nemoci, které stres podněcuje a zhoršuje, a věnuje hlavní pozornost různým způsobům, jak stres zvládat.

V knize nejde o přiblížení jedné jediné metody, ale o přehled celého spektra metod, které se osvědčily při zvládání stresu. Na jedné straně upozorňuje na nevhodné způsoby zvládání stresu a na metody problematické, na druhé straně dochází až k metodám gruntovním - posilování nezdolnosti (hardiness), moudré uspořádání žebříčku životních hodnot a úpravu sítě přátelských vztahů (sociální opory).

V knize o rozsahu 192 stran najdeme velice konkrétní kapitoly o zvládání napětí, strachu, různých druhů bolestí, infarktogenního chování, zlosti, vzteku, agresivních impulsů, negativních emocí, manželských sporů i časového stresu.

Jaro Křivohlavý, Mít pro co žít (95 stran, 43,-Kč)

Nakladatelství Návrat domů, Plzeňská 166, Praha 5, rok vydání 1994.

Problematika smysluplnosti života se díky logoterapii V. E. Frankla vrací do psychologie a psychoterapie. Publikace podává stručný přehled hlavních pojetí logoterapie - otázek radosti a štěstí, svobody a odpovědnosti, svědomí a viny, úspěchu a neúspěchu, lásky a milování, identity, utrpení a přijetí nepřijatelného.

J. Křivohlavý

Príspevky do Zpravodaje se přijímají strojopisem, na disketě v T 602 (obratem bude vrácena) nebo kratší telefonicky.

Uzávěrka březnového čísla 15. února 1995.

ŠŤASTNÝ A VESELÝ 1995 !